

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Georgius Tokody
Donavit Bibliotheca
Academia Măreș

BCU Cluj / Central University Library Cluj

496181

MAGYAR

KURIR

MDCCCLIII = dik

ESTENDŐRE:

Dr. Décsy Sámuel

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pántzél Dániel

által.

BIBLIOTECA UNIV. CLUJ-NAPOCA

St. 512 79

I. Fertály Esztendő.

Bétsben 1803.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nro. 1.

A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben, Kedden Januariusnak 4-ik napján
1803-ik esztendőben.*

B é t s.

Az el múlt szombaton, úgymint új esztendő első napján, igen lényes gála volt a' Csász. Kir. udvarban, mellyre az itt lakó uraság nagy számmal és pompával jelent vala még. Felséges Urunknak igen kedves első szülött fia, Ferdinand örökös herczeg is jelen volt azon forma ruhájába fel öltözve, nevelőivel egyetemben, kinek állásából, tekintetéből és maga viseletéből azt lehet itilni, hogy nagy uralkodó fejedelem leszen belőle annak idejében. A' Cs. Kir. testőrző Nemes Magyar és Német seregek is gála köntösökbe jelentek meg ezen napon Ő Csász. Kir. Felsége tiszteletére, Melt. Oberster Szarvally József Úrvitéz hazánkfia

vezérlése alatt, kinek kormányával, és az alatta lévő tiszteknek szép magok viseletével nagyon meg volt Ő Cs. K. Felsége elégedve.

Tekint. Verőcze Vármegyének egynéhány elfzendőkig volt Fő Ispánját, Gróf N i c z k i N i c z k y György Úr Ő Nagyságát, Ő Cs. Kir. kultsos hivét, azon terhes hivataljából, Cs. Kir. belső Tanácsossi rangal nyugodalomra botsátani, 's helyette, azon Tek. Varmegyének Fő Ispanjáva udvari Consiliárius Méltos. Ifj. Gróf Székelyi M a j l á t h J ó s e f Ú r Ő Nagyságát tenni méltoztatott Fels. Urunk.

A' Pétersburgi Csász. udvarnál egy darabig követséget viselt Gróf S a u r a u Ő Excellentiája helyett, Cs. Kir. Generál Gróf M e r v e l d rendeltett oda jövendőbéli követnek, a' ki is, a' mint hallatik, nem sokára oda fog utazni.

A' Német Birodalom eddig volt Primásfa a' Salisburgi Érsek, herczeg C o l l o r e d o, kinek eddig volt birodalma a' Fels. Kir. Toskánai Nagy és Fő herczegnek rendeltetett a' Regensburgi Német deputatió által, azt kívánván Ő Kir. Nagy és Fő Herczagségétől, hogy annak polgári kormányát is maga kezére venni méltoztasson, el végeztetett, hogy a' jövő hólnap kezdetében maga személy szerént oda mennyen, 's annak kormányát által vegye Ő Kir. Nagy és Fő Herczagsége.

Ide való hires Orvos Doctor P o r t e n s c h l a g Ú r, a' ki nemcsak széleffen ki terjedt tudománya, hanem felebaráti szerezete által is igen nevezetes és kedvellé tette önnön magát a' Bétsi Publicum előtt, leg közelébb arra ajánlotta önnön magát, hogy ő a' gyermekek természeti neveléseknek módjáról ingyen való közönséges letzkéket

fog azoknak kedvéért adni, a' kik oskolai hivatalra és az ifjuság nevelésére szánták magokat. Az oskolai dolgokra ügyelő Csász. Kir. Directio, olly köznyilatkoztatás mellett tétette ezt közönséggé, hogy az Oskolai hivataloknak ki szolgáltatásában, különös tekintet fogna azokra lenni, a' kiknek jó tanúbizonyság levelek leszen arról, hogy ők az illy tanításoknak halgatásában és tanulásában magokat szorgalmatosan gyakorlották.

Frantzia Respublika.

VII. Pius Római Pápa officiális jelentést tétett arról az első Conzulknak, hogy Helvéciáé is olly Legatust fogna Szentsege küldeni, a' ki ezen Respublika Katolikus lakosival olly forma Concordatára lépjen, a' minémü Frantzia Országban fel állítódott. — A' Frantzia Conzuloknak meg határozásokhoz képest, minden Fr. Orzági városokban, mellyekben 4000 lélekre megyen a' lakosok száma, és a' mellyekben katona őrizetek vannak, egyen egyen minden katonának nyolctíz lat levesbe való száraz fehér kenyerét kell a' város kasszájából naponként adni.

Párisból Decemb. 20-ik napján. Úgy hallyuk, hogy nem sokára Belgiumba fog az első Conzul menni, a' hová a' leg nevezetesebb Generálisok fogják őtet kisírni. Nemtsak magát ezt a' tartományt, hanem a' Rénusi osztályokat is meg akarja ő szemlélni. — Polgár Ottót, a' ki, a' mint tudva vagyon, a' Londoni Kir. udvarral való meg békéllésben hathatós eszköz vólt, igen hízeltetett meg külömböztetéssel fogadta a' Fr. első Conzul. — Tegnap előtt különös audientzián lévén a' Nápolyi Kir. udvar követje Marquis de Gallo, St. Cloudban az első Conzulnál, igen fon-

tos tárgyakról befélgetett ő vele. — Bizonyosnak mondatik, hogy a' Toskánai Nagy és Fő Hercegekára ki pótolása végett el kezdődött alkudozás Izerentséffen el végződött, és hogy ezen új alkunál fogva Ő Kir. Herczegségének fogna az Eichstaedti Püspökség adatódni.

Párisból Dec. 21-ik napján. Most egy olly planumban foglalatoskodik a' Status Tanács, mely Izerént, minden Frantzia Országai ezült 's arany pénz ölzve fog olvasztatni, és új pénz veretőni. Valami jövedelme 's költsége volt a' Frantzia Respublicának az utolsó republikányi ezlendőben (melly Sept. 20-ik napján el kezdődött) rövid idő múlva Izerentéffen meg a' Izerént Tanácsnak adatódni. Akkor meg fog határoztatni, mennyi költség kivehető az ezlendőben a' Status szükségére.

Bonaparte a' Status kormányát igazgatja, hazánknek böldeg állapotja mind jobban jobban öregbedik.

Az egyházi dolgokra nézve, a' Kath. Érsekeknek és Püspököknek hivataljaikba lett volna tételknél meg eddig egyéb nem történt. Status Tanácsos Portalis, a' kire tudniillik az egyházi és vallást tárgyazó dolgoknak igazgatása bismódott, a' Kath. és Protestans Papság további organizatiójában foglalatoskodik, de a' melly csak akkor fog közönségesse tételődni, a' midőn egézfien tételődni fog. — Az Érseki és Püspöki Generál Vicariussoknak egy réze már ki van nevezetve, mellyben kiváltképen arra volt tekintet, hogy a' polgári hitet le tett Püspök mellé az azt le nem tett Generalis Vicarius neveződött ki, és meg forditva. — A' mi a' két Protestans vallásua-

kat nézi, abban eddig még semmi változás nem tétetődött.

A' Párisi officialis újságnak a' Monitörnek 20-ik Decembéri darabjában, következő foglalatú Konstantzinápolyi levél olvassatik. Az ide szerezéssel meg érkezett Epaninondas nevezetű Frantzia hajó, Krimiónak Sebastopol nevű kikötő helyébe szándékozik evezni, a' hol élettelt fog meg terhelteni. — A' Reis-Effendi a' Fekete Tengernek több kikötő helyeibe firmant küldött az eránt, hogy mind ezen Epaninondas nevű, mind egyéb Frantzia kereskedő hajóknak szabados bemenetel engedődjön. Annak a' hajós Kapitánynak, a' ki az ez eránt ki adódott Csaszári parantsolatot a' Kapután-Basához vitte, 250 piaftert adott ez ajándékban. A' Frantzia Respublika vitorlainak méltó tekintetben leendő tartások végett minden intézetek meg vannak tétetve, mellyek a' Fekete Tenger kikötő helyeiben mindenütt azokkal a' szabadtságokkal élhetnek, mellyek a' Fényes Portával kötött békeségben azoknak engedődtek s. a. t.

Batava Respublika.

Az ezen Respublika tartományaiban lévő Frantzia ármadiának új commandirozó vezérje, General Montrichard, December 12-ikén érkezett meg Hágába. — General Victor ezen ármadia előbbi commandirozója, a' Loviziána szigetre rendeltetett Fr. hadi népnek fő vezérjévé tétetődött, a' ki mihelyt a' kormányára bizatott seregeket öfve vonhattya, mingyárt hajóra fog ülni.

A' Jó Reményfég Fokából Augustus 13-ik napján indult, és már Hágába is meg érkezett tudósítások azt tartják, hogy az oda, és Bataviába

küldött hajóseregek között egynéhány hajó már oda meg érkezett, és hogy az eddig ott volt Anglus hadi seregek harmad nappal azután szándékoztak onnan el menni, 's azon Coloniát, régi uraiknak a' frigyes Belgáknak által adni az Ammiensi békefélében lett meg határozás szerént. Arról is bizonyos tudósítást vett a' Hágai Kormányfészék, hogy a' Curacoi szigetet is által adták az Anglusok Sept. 24-ik napján a' mieinknek.

Hágából Dec. 14-ikén. Mihelyt ide érkezett Fr. Generál Montrichard, mingyárt jelentést tett arról az ide való Kormányfészéknek, hogy a' Hollandiában fekvő Frantzia ármadiának ő tette fő vezéréve, és hogy a' nállunk lévő Fr. katoná örizetet egy Compania karabélyos és egynéhány osztály gyalog katonasággal fogja megöregbiteni. Ezen ő ki nyilatkoztatása mindnyájunknak szomorufágunkra szolgáltatott alkalmatosságot, a' kik olly reménységben valánk, hogy az Ammiensi békefélé végződése után minden idegen katonaságtól meg szabadulunk.

Amsterdámból Dec. 14-ikén. A' tengeren mostanában történt szerentsétlenségekről még most is sok szomorú hirt veszünk; nemcsak nállunk és az Angliai partok körül, hanem a' Balticum tengerben is sok kereskedő 's halász hajóink süllyedtek el. Az Angliai tenger partok előtt el vezett Vreede nevezetű nagy kereskedő hajónkon egy Wibrowsky nevű Waldecki Oberster, vele volt feleségével 's három gyermekivel együtt temettetett a' tengerbe. — A' Francia és Anglia Országok közt támadandó újabb háborútól mi nagyon tartunk, a' mellybe Respublikánknak is belé kellene keveredni.

Hágából Decemb. 17-ikén. Azt kívánnyá a' mi Kormányzékünk a' törvénytévő Tanátstól, hogy azoknak a' tartományoknak lakosaira is, a' mellyeket minékünk Frantzia Ország által engedett, vettetődjön valamelly rész azon adóból, melly az 1800-ik esztendőnek kezdetében több tartománya-inkra tétetődött. Az ez eránt tétetett fel tétel a' Financiára ügyelő Commissióhoz küldetett.

A' Postáknak jobb rendbe leendő vétetések-re és kormányozásokra nézve, 30 tikkelyből álló rendelést tétetett a' Kormányzék közönségeszé, mellyek szerént hét tagból és egy titoknokból fog ennekutánna a' leg főbb Posta Hivatal állani, az egész hivatal hét osztályra lesz fel osztva, 's mindenik osztálynak egy különös Commissáriusa lesz, és minden Osztálybéli fő városában egy Commissárius fog lakni. — Az első Commis-sáriusnak Hága lesz a' lakhelye.

Helvétziai Respublika.

Bernából Decemb. 19-ikén. Azoktól a' polgároktól, a' kik az utólsó insurectióban részesültek, mind a' mi Kantonunkban, mind Oberlandban, Frantzia katonák szedik el a' fegyvert. — Az a' parantsolat, mellynél fogva a' puska pornak árul-tatása meg volt tiltatva, most már vissza vétetődött, hanem még is tétettek olly intézetek, mellyek szerént nem mindennek lehet azt vásárolni, a' ki akar.

A' Párisban lévő Helvétus deputatusok, a' kik a' múlt Decemb. 12-ik napján, St. Cloudban az első Conzúlnál audientzián voltak, az azután következett napon olly végből gyüllöttek öfzve, hogy a' Helvétziai dolgoknak el intézése végett ki rendelt négy Frantzia Commissariusokkal egye-

temben, a' Conzulkan hozzájok mondott, 's őket sok részben meg vidító beszédjéről tanátskozzanak. Mindnyájan nagy remenységgel taplálatnak az eránt, hogy az ő Párisba lett öfzve hivattatásokat igen kívánatos vég fogja meg koronázni. — Az első Conzulkan hozzájok az előtt való nap mondott beszédje mindnyájokban olly áldott bizodalmat gerjesztett, hogy az ő néhány esztendőktől fogva sok inséget szenvedett hazájok kívánt tsendességbe fog ez úttal tétetődni. Azokon kívül, a' mellyeket a' múlt esztendő vége felé költ Kurirunk 52-ik darabjának 811 és 812-ik lapjain Erd. Olvasoinkal közlöttünk, ezeket is magában foglallya azon levél: „Helvécziai Respublika 18 Kántonjainak küldötjei! A' ti hazátoknak jelenvaló környülállásai igen kétséges kimenetelűek. A' ti alkotmányotoknak az egymással való öfzve szövetkezésen épültnek kell lenni, a' mellynél fogva minden Kánton nyelvéhez, vallásához, szokásaihoz, köz hasznához, és gondolkozása módjához illendöképen intézze el maga dolgait. E' meg lévén, könnyű lészzen egy olly centralis kormány módját ki találni, melly a' feltett zéllal leginkább meg egyyezen. Nekem, mint két nagy nemzet fejének (érti a' Frantzia és Olasz országi Respublikákat) azt el titkolni lehetetlen, hogy egy átallyában meg nem engedheti azt azt a' Frantzia nemzet, hogy olly alkotmány állítatódjék fel köztetek, a' melly az ő ellenséginek kedvező légyen. Negyven millió főből álló szomszédoknak az ő tsendeffégek és bátorságok, a' kiknek az ő segítsége nélkül fel nem áthat a' ti Státustok, igen sokat nyomhatnak a' közönséges igazság mérő serpenyőjében. Valamiképen az el múlt

századokban, úgy ezután is baratságos egyességben kell néktek ő velek élni, és semmit sem kell magatok közt meg szenvedni, a' mi a' Frantzia nemzet hasznának ártalmára lehetne. Olly emberek által vezéreltettek a' ti insurgenseitek, a' kik ellenünk hadakoztanak vala, és a' kiknek leg első lépéseik is sérelmére voltak a' Frantzia nemzetnek. Egyik résznek sem lehet köztetek diadalmaszkodni, leg kevésbé pedig annak, a' melly el nyomattatott.

Bernából Decemb. 18-ikán. Szoros tilalmazó parantsolatot adott ki a' végre hajtó Tanács azokellen, a' kik Helvétzia napnyugoti határai felől a' sőt ekkorig másuval ki hordották. Az ennekelőtte volt Status Titoknok Thormann és May Schöftlandból meg értvén azt másoktól, hogy az Aarburgi erőfőgben árestomban lévő volt Landamman Redingnek és Zellweger Trogeni Szenátornak nem leg jobban légyen ott a' dolgok, Frantzia Generál Neynek küldött levelekben avval kínálkoztak, hogy ők kéfzek helyettek a' tömlőtzbe menni. Melly felebaráti szeretetből folyt kínálkozásokat nagyra betsülte ugyan a' nevezett Generál, de egyfzersmind sajnállotta azt, hogy kéréseknek helyt nem adhatott. — Azok a' Bernai polgárok, a' kik az utólsó insurrectio alkalmatosságával fegyvert fogtak, újobban meg intettek arra, hogy nyóltz napok el forgása alatt, agygyák által fegyvereiket a' Frantziáknak, különben militaris executio fog házaikhoz küldődni. — Minden Párisból hozzánk jött tudósítások azt erőfőtik, hogy az ott munkába vétetett új Constitutiónál fogva, az eddig volt aristocraticus Kantonokban, minden

nemes famfliák meg fognak eddig birt prærogatíváiktól fosztatódni.

Nagy Britannia.

Londonból Decemb. 11-ikén. Az ide való Courier de Londres nevezetű közönséges újság levelekben szüntelen olly fértégető, és hitelt nem érdemlő dolgok olvastatnak, mellyek valóssággal tsömört okoznak az egyenesen gondolkozó elmének. Illyenek p. o. az a' költött hir, hogy első Conzul Bonaparte Galliai Császárságra vágyódik, hogy újobban fel akarja Frantzia Országban a' Királyi tronust állítani, és hogy maga familiájának igyekszik azt örökségül adni s. a. t.

Gibraltárból Novemb. 18-ik napján. A' Bickerton Admirál kormánya alatt lévő Anglus eskader, az az, kis flotta, szüntelen a' Közép Tenger partjai körül jár fel's alá, és mind azokra, mellyek ott történhetnének, szemesen vigyáz. — Nem régiben három Spanyol linea hajó és két fregat menvén Algiria alá, azt kivanták a' Deytól, hogy minden el rablott hajóikat adassa vissza, másként Algiria városát ostrom alá fogják rekeszteni. De a' Dey tsak a' válláról hányta azoknak a' szót, és sem fenyegető beízedeken meg nem indúlt, sem az el rablott Spanyol hajókat vissza nem adta. — A' Máltai Iziget és Egyiptomnak közép Tengerre fekvő része még most is Anglus birtokban vannak, és semmi készülletet nem tesznek az azokból leendő ki menetelre, ambar meg igrte is azt az Ammiensi békeességben a' Londoni Kir. udvar. Mit fog a' ministerium a' Frantzia Kormányfzéknak ez eránt tett kérdésére válaszolni, az idő válaszolja el.

Parlamentalis Dolgok.

Grenville Tamásnak azon tüzes beszédjére, mellyet a' múlt posta napon Erd. Olvasóinkal mi is közlöttünk, így felelt a' Westmünsteri népnek nagy Oraculum a Fox Úr: „Jól tudom, úgymond én azt, hogy találtátnak olyanok közöttünk, a' kik úgy gondolkoznak, hogy minékünk el kerülhetetlenül újra hádat kell a' Frantziák ellen indítani. Ugy de mitsoda indító okon gondollya ő ezt. Sem Piemontnak, sem Helvétziának környülállásai nem szolgáltatnak a' háborúindításra elegendő okot. A' Parlamentum új tagjai közzül azt mondá vala az egyik, hogy semmi által sem lehet Frantzia Ország szerentséjét jobban előmenetelesíteni; mint az adott voksokkal való ellenkezés által, és hogy ő nem gondolkozik Bankurral rólam egy formán, mintha t. i. engemet Fr. Ország fizetne. — Köszönöm ugyan, hogy pártomot fogja, de nem hiszem, hogy arra szükségem legyen; én a' népnek erántam való bizodalját leg nagyobra betsüllöm.“

„Kiki tudhattya, hogy az én Frantzia Országgi utamnak vége a' vala, hogy Jakab Király életének, 's történeteinek historiajára elegendő irásokat gyűjthessék; igen különös dolog vólna, ez által nékem Frantzia Országtól fizetést szerezni — Frantzia Ország békefféges állapotjának semmi bé folyása nints a' mi hazánk békefféges állapotjába, a' mi másokkal való baratságos egyesülésünk, a' mi politica fenn állásunk, és a' mi másoknak meg támadásokra, vagy magunk védelmezésünkre tzelző elzkozeink különböznek másokétól.“

Azoknak, a' kik a' ministérium meg változtatását kívánnyák, azon, gyanúságnak el háritása végett, melly nékik semmi betsülletekre nem szolgál, egyeneffen ki kellene magok értelmének okait nyilatkoztatni. Talán azért kívánnyák hazánkat egyetlen egy ember által igazgattatni, mivel Fr. Ország kormányát is egyetlen egy ember forgattyá három ezttendőttől fogva. — Ugyan mitsoda jót mivel Pitt úr 17 ezttendőki miniftersége alatt a' hazára nézve? Nem elég naggya tette ő Frantziá Országot? Hogyha ismét a' ministériumba fogják Kigyelmetek ötöt tenni, miképen fogják az ő Catholicismus eránt tett kérdést kifejteni, a' melly miatt tudniillik ő a' kormányt le tette? Ismét azt mondom, hogy a' mi Országgal való illendő vetélkedésünk egyenlő a' kereskedésbéli vetélkedésben áll.

„Gyermekek illető gondolat az, hogy Frantziá Országának Európán kívül való hatalma Angliának hatalmával egyenlő légyen. A' Sz. Domokos szigete, mellynek Frantziá birtokban való lételet, reánk nézve veszedelmesnek tartják némellyek, fokkal veszedelmesebb lehet reájok nézve. Nem lehetetlen dolog, hogy B o n a p a r t e a' fegyver által keresett ditsósség mellett, a' kereskedés virágoztatása által is nagy hirt 's nevet ne szerezzen önnön magának. — “

O r o f z B i r o d a l o m .

I. Sándor Orosz Császár, a' tudományoknak és Tudósoknak nagy pártfogója, és elővivője, egy olly fő Oskolát állit molt fel Pétersburgban, melly azoda való régtől fogva virágzó tudós férfiakból áll.

ló Akademiával szoros egyességben fog lenni. — Ennek az akadémiának éltendői jövedelmét 60000 rubellel öregbítette meg I. Sándor kegyelmes Császár.

Orosz General-Lajtnánt herczeg Richelieu t a' fekete tenger mellett lévő Orosz Coloniáknak, Generál Autichampot pedig új Ruffziának fő kormányozóivá tette Orosz Császár Ő Felsége.

Storch Csász. Tanácsos urat, az Orosz nagy herczeg affzonyoknak tanitóját, és az özvegy Császárné könyv olvasóját, sok köz kedvellégre méltó tudós munkáknak íróját, a' Sz. Anna Rendjének, másod ranghéli tagjává tenni méltóztatott Orosz Császár Ő Felsége.

Török Birodalomvagy Cluj

Konfláantz inápolyból Decemb. 8-dik napján. Néhány napok alatt két hosszas conferentiát tartott a' Reis-Effendi (a' külső dolgokra ügyelő Török minifter) Lord Elgin Anglus követtel, mellyeknek az Anglus hadi seregeknek Egyiptomból leendő végső kiköltözése, de egy szermind azon hadi költségeknek öszve számlálása vóltak a' tárgya, a' mellyeket a' Londoni Kir. udvar az Egyiptomot el foglált Francziáknak onnan való kiküszöbölésekre költött és fordított, és a' mellyeknek vissza leendő fizetésekre a' Fényes Porta magát kötelezte vala ennekelötte. — Ezen hadi költséget 36 millió piafterre teszi az Angliai fő Kormányfészék, mellynek le fizetődése mivel sok nehézségekkel van öszve köttetve, valameddig az le nem tétetődik, addig az Egyiptomban lévő Anglus hadi seregek sem fognak onnan ki költözni.

Egyébaránt igen tsendeffen viselik Egyiptomban a' Brittusok magokat, és most már szebb egyesfélegben élnek velek a' Muzulmanok, mint sem éltek eleinte, mig meg ölzve nem gyalulódtak. — Az Egyiptomban lévő Anglus hadi népnek fő vezérje Generál Stuart semmi olly dologba nem kívánja magát elegyíteni, a' mi őtet nem illeti, és azon ellenségeskedést is nyugott szemekkel nézi; a' melly a' N. Kajrói Basa és az Egyiptomi Beyok közt most uralkodik.

Frantzia Oberster Sebastiani Alexandriából N. Kajróba utazván, minden ott találtatható ritkaságokat meg nézett, és minekutánna hitelt érdemlő irott levelékkal meg bizonyította volna őt, hogy ő tellyes hatalmú követ fővel küldetett a' Levántai szigetekhez; onnan Suezbe utazott:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Illyen betűkkel nyomtattattyuk ennekutánna a' Magy. Kurirt sok Erd. Olvasóinknak velünk közlött kívánságok szerént, méllynek olvasása minden idejü és korú személyeknek könnyebbséget fog szerezni. Papiroossal is jobbal és szebbel kívánnánk kedveskedni, de mivel annak az árra is úgy fel hágott, hogy a' méllynek báljáért ennekelőtte való esztendőknben 20 forintokat fizettünk, most 30 at kell fizetnünk, e' mellett tsak illyet sem kaphatunk mindenkor: addig mig kedvezőbbek lesznek az idők, mint most, e' részben is békesseges türéssel méltóztassanak a' Magy. Kurir Erd. Olvasói lenni.

D. D. S.